

ἀνατολικῶν λαῶν θὰ ἐχειροτέρειε διὰ τῆς ἐπεκτάσεως ἐν αὐτῇ τοῦ παπισμοῦ. Ὁ παπισμὸς φθείρει τὰ ἥθη, διότι διὰ μὲν τῆς ἐχθρικῆς του στάσεως πρὸς τὸ κράτος καὶ τὴν ἐπιστήμην ὠθεῖ τοὺς πολιτικούς καὶ πεπαιδευμένους ἀνδρας μετὰ τῆς σπουδαζούσης νεολαίας εἰς ἀποστροφήν καὶ ἔχθραν πρὸς τὴν θρησκείαν καὶ τὰς ἠθικάς ὑπαγορεύσεις αὐτῆς καὶ ἀκουσίως ὑποθάλλει παρ' αὐτοῖς τὴν ἀπιστίαν καὶ ἀσέβειαν, ὧν ἐπακόλουθον ἀναγκαῖον εἶναι ἡ ἐλαφρότης τῶν ἡθῶν καὶ ἡ χαλάρωσις τοῦ ἠθικοῦ αἰσθήματος, τοὺς δὲ ὄχλους κρατεῖ μὲν εἰς τὴν πίστιν, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἀφίνει αὐτοὺς ἀμαθεῖς, ἡ δὲ λατινικὴ λατρεία ὡς ἀκατάληπτος δὲν διδάσκει αὐτοὺς, ἡ πίστις αὕτη τῶν καθολικῶν ὄχλων εἶναι συνήθως δεισιδαίμων τις μόνον τήρησις τύπων τινῶν καὶ οὐδὲν πλεον, δὲν ἐπιδρᾷ δὲ ἐπὶ τῆς ἠθικῆς συνειδήσεως τῶν λαῶν, καὶ ὑπάρχει συνήθως μετὰ λίαν ἐκλελυμένων ἡθῶν. Ἡ ἐκκλησία ἡμῶν τοῦναντίον οὔτε τοὺς πεπαιδευμένους ἐξερεθίζει συστηματικῶς εἰς τελείαν ἀπιστίαν καὶ ἔχθραν πρὸς πᾶσαν θρησκείαν (ἡμεῖς ἔχομεν μόνον ἀδιαφόρους πρὸς τὰ δόγματα τῆς ἐκκλησίας ἀνδρας, οὐχὶ ὅμως συστηματικούς καὶ φανατικούς ἢ θανασίμους ἐχθροὺς τῆς θρησκείας), οὔτε τοὺς ὄχλους ἀφίνει ἐντελῶς θρησκευτικῶς ἀμορφώτους, διότι καὶ τὴν ἐθνικὴν παιδείαν ὑποστηρίζει καὶ διὰ τῆς ἐν τῇ ἐθνικῇ γλώσσῃ τοῦ λαοῦ γινομένης λατρείας τῆς διδάσκει ὅπωςδῆποτε αὐτοὺς, ὥστε αἱ στοιχειωδέστεραι θρησκευτικαὶ καὶ ἠθικαὶ γνώσεις νὰ μὴ μένωσιν ἄγνωστοι αὐτοῖς. Ὅ,τι ἡ ἐπιρροὴ τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας ἐπὶ τῶν λαῶν της, ὡς καὶ ἡ τῆς προτεστάντικῆς ἐκκλησίας ἐπὶ τῶν αὐτῆς, εἶναι καλλιτέρα καὶ ἀποτελεσματικωτέρα, δῆλον καὶ ἐξ ἀπλῆς συγκρίσεως τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς καταστάσεως τῶν ὀρθοδόξων καὶ διαμαρτυρομένων λαῶν πρὸς τοὺς καθολικούς. Ποῦ ὑπάρχουσιν ἀσπονδότεροι καὶ ἀμειλικτότεροι ἐχθροὶ τοῦ χριστιανισμοῦ ἢ ἐν Γαλλίᾳ, τῇ πατρίδι τοῦ Βολταίρου καὶ τῶν ἐγκυκλοπαιδιστῶν, καὶ ἐν Ἰταλίᾳ; Καὶ ὑπάρχει μὲν ἀληθῶς πολλὴ διαφθορὰ ἐν ταῖς προτεστάντικαῖς χώραις, Ἀγγλίᾳ, Γερμανίᾳ, Ἑλβετίᾳ, Ὀλλανδίᾳ, καὶ ταῖς ὀρθοδόξοις, Ἑλλάδι, Τουρκίᾳ καὶ λοιπαῖς ἀνατολικαῖς χώραις, διότι εἶναι φυσικόν, ὅπου ζῶσιν ἄνθρωποι, νὰ συμβαίνωσιν ἐγκλήματα, καὶ διότι καὶ ὁ χριστιανισμὸς δὲν δύναται νὰ μεταβάλλῃ κοινωνίας ἀνθρώπων εἰς πολιτείας ἀγγέλων, ἀλλὰ ἡ διαφθορὰ τῶν καθολικῶν λαῶν, Γάλλων, Ἰταλῶν, Πορτογάλλων, μεσημβρινῶν Ἀμερικανῶν, ἡ διαφθορὰ τῶν Παρισίων, τῆς Μαδρίτης, τῆς Νεαπόλεως καὶ τῆς Ῥώμης ὑπερβαίνει πᾶν ὅριον. Ὅπου παπισμὸς, ἐκεῖ καὶ ἡ διαφθορὰ, ἡ ὀκνηρία, ἡ ἐκλυσίς τῶν ἡθῶν σχετικῶς μεγαλητέρα. Οὕτως ἔχοντος τοῦ πράγματος, ὡς ἡ πείρα καὶ ἡ ἱστορία διδάσκουσι, τίς ποτε ἀνατολικὸς ἐνδιαφερόμενος περὶ τῆς εὐσεβείας καὶ χρηστότητος καὶ αὐστηρότητος τῶν ἡθῶν τῆς πατρίδος του θὰ ἐπεθύμει καὶ θὰ ἠνείχετο τὴν εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἐπέκτασιν τοῦ παπικοῦ ζυγοῦ; !

Οὗτοι εἶναι οἱ λόγοι, δι' οὓς οἱ ἀνατολικοὶ λαοὶ ἀπέκρουσαν ἀνέκαθεν, ἀποκρούουσι καὶ θὰ ἀποκρούωσιν εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα πᾶσαν ὑπὸ τὸν πα-

πισμὸν ὑποταγὴν. Τοῦτο ἂς ἐννοήσωσιν ἅπαξ διὰ παντός οἱ ἐν Ῥώμῃ καὶ ἂς μᾶς ἀπαλλάξωσι τοῦ λοιποῦ τῶν συχνῶν αὐτῶν ἐγκυκλίων, προσκλήσεων, παρορμήσεων καὶ παρκαλεύσεων πρὸς ἔνωσιν τῶν ἐκκλησιῶν, πρὸς ὑποταγὴν δηλ. τῆς ἀνατολικῆς ὑπὸ τὴν δυτικὴν ἐκκλησίαν. Καὶ ἄλλοτε τὸ εἴπομεν. Ἐνόσω ὁ ἥλιος διανύει τὴν τροχίαν του, καὶ ἐνόσω σωφρονοῦσιν οἱ ἀνατολικοὶ λαοί, δὲν θὰ εἰσέλθωσι ποτε εἰς τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσιν εἰς τὴν Ῥώμην !

Α· ΔΙΟΜΗΔΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΣ.

Παρόραμα. Εἰς σελ. 118 στ. α' στίχ. 38 ἀντὶ Πολύκαρπος γράφ. Πολυκράτης.

Ἡ Μικρὰ Κόμησσα'

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΟΚΤΑΒΙΟΥ ΦΕΓΙΕ

ΚΑΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΝ Ε. Δ. ΡΟΪΔΟΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Ζ'.

7 Ὀκτωβρίου.

Παῦλε, συμμερίζομαι τὴν λύπην σου ἐξ ὅλης καρδίας. Ἄφες ὅμως νὰ σ' εἶπω ὅτι, κατ' αὐτὰ τὰ συμπτώματα, τὰ ὅποια περιγράφεις, ἡ ἀσθένεια τῆς καλῆς σου μητρὸς οὐδεμίαν παρέχει ἀφορμὴν εὐλόγου ἀνησυχίας. Τοιαῦται ὀδυνῆραί ἄλλ' ἀκίνδυνοι κρίσεις εἶναι συνήθεις εἰς αὐτὴν ἀπὸ ἔτη πολλὰ κατὰ τὴν ἑναρξιν τοῦ χειμῶνος. Ἐχε λοιπὸν θάρρος καὶ ὑπομονήν.

Ὑπακούων εἰς τὴν ῥητῶς ἐκφρασθεῖσαν θέλησίν σου ἐξακολουθῶ τὴν διήγησιν τῶν μικρῶν μου βασάνων. Τὰ προαισθήματα τῆς πείρας καὶ τῆς φιλίας σου ἐπληρώθησαν καὶ ἔχω τῷ ὄντι μείζονα ἀνάγκην παρηγορίας ἢ συμβουλῶν. Οὔτε ἡ καρδία οὔτε ἡ συνείδησίς μου εἶναι ἡσυχη, καίτοι ἐξετέλεσα αὐστηρῶς τὸ καθήκόν μου. Πολλάκις μ' ἔρχεται νὰ ζηλεύσω τοὺς ὑπακούοντας ἀνεῦ ἐνδοιασμοῦ καὶ ἀγῶνος εἰς πάσας αὐτῶν τὰς ὁρμὰς, διώκοντας μόνην τὴν ἡδονὴν καὶ φεύγοντας πᾶν δυσάρεστον. Ὀδυνῆρά τῷ ὄντι βάσανος εἶναι ἡ συνείδησις εἰς πάντα τίμιον ἄνθρωπον, πρὸ πάντων ὅταν δὲν εἶναι βέβαιος ὅτι ὑπάρχει ὑπερτέρα τις πρόνοια μὴ ἀφίνουσα ἀβράβευτον τὴν θυσίαν.

Ἐπανέρχομαι ἤδη εἰς τὰς σχέσεις μου μετὰ τῆς κυρίας Πάλμα. Τὴν ἐπιοῦσαν τῆς ἐξηγήσεως, ἣν σοὶ διηγήθην ἐν τῇ τελευταίᾳ μου ἐπιστολῇ, κατέβαλα πᾶσαν προσπάθειαν, ὅπως περιορίσω τὰς σχέσεις ταύτας ἐντὸς τῶν ὁρίων φιλικῆς οἰκειότητος, τῆς μόνης κατὰ τὴν γνώμην μου μεταξὺ ἡμῶν ἐπιθυμητῆς. Κ' ἐκείνη δὲ μοι ἐφάνη κατὰ τὸ σύνθημα εὐδιάθετος καὶ ζωηρά. Παρετήρησα μόνον ὅτι ἡ φωνὴ καὶ τὸ βλέμμα της, ὅσαςκις μοι ἀπέτεινε τὸν λόγον, μετεῖχον σοβαρᾶς τινος εὐπροσηγορίας οὐχὶ συνήθους εἰς αὐτήν. Κατὰ τὰς ἐπομένας ὅμως ἡμέρας, καίτοι ἐξηκολούθησα νὰ φέρωμαι πρὸς τὴν μι-

κρὰν κόμησσαν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀδύνατον ὑπῆρξε νὰ μὴ διακρίνω ὅτι εἶχε χάσει μέγα μέρος τῆς συνήθους εὐθυμίας της κατεχομένη ὑπὸ προφανοῦς τινος ἀνησυχίας. Οἱ χορευταὶ ἠπόρουσαν βλέποντες πολλάκις αὐτὴν οὕτως ἀφηρημένην καὶ μηχανικῶς μᾶλλον ἀκολουθοῦσαν ἀντὶ νὰ διευθύνῃ ὅπως πρὶν τὰς ἐσπερινὰς διασκεδάσεις. Πολλάκις εἰς τὴν ἀκμὴν τοῦ στροβίλου ἐλέγετο κουρασθεῖσα, ἄφρινεν ἀποτόμως τὸν συγχορεύοντα ἄνευ κυρίας καὶ ἀπεσύρετο συνωφρυνμένη καὶ περιφροντὶς εἰς γωνίαν τινὰ τῆς αἰθούσης· ἂν δὲ ὑπῆρχεν ἔδρα τις κενὴ πλησίον τῆς ἰδικῆς μου ἐκάθητο ἐκεῖ καὶ ἤρχιζε συνδιάλεξιν τινα ἀλλόκοτον καὶ διασκεομένην, οἷα ἡ κατωτέρω:

— Ἄν δὲν δύναμαι νὰ γείνω ἀσκήτρια, δύναμαι νὰ γείνω καλογραῖα. Τί θὰ ἐλέγετε ἂν μ' ἐβλέπετε εἰσερχομένην αὐρίον εἰς μοναστήριον;

— Θὰ ἐπερίμενα νὰ ἐξέλθετε μεθαύριον.

— Τόσῃν μόνον πεποιθήσιν ἔχετε εἰς τὰς ἀποφάσεις μου;

— Τόσῃν μόνον, ὅταν αὐταὶ εἶναι τρελλαί.

— Καὶ μόνον τρελλὰς ἀποφάσεις δύναμαι νὰ λάβω κατὰ τὴν γνώμην σας;

— Κατὰ τὴν γνώμην μου χορεύετε ἐξαίσια καὶ ὡς τεχνίτης θαυμάζω καὶ θεωρῶ τοῦτο ὡς ἀρετὴν.

— Διατὶ κολακεύετε τοὺς φίλους σας;

— Δὲν σᾶς κολακεύω, οὐδ' ἔτυχέ ποτε νὰ εἶπω πρᾶγμα τὸ ὅποιον νὰ μὴ εἶναι ἡ ἄδολος ἔκφρασις τοῦ φρονήματός μου. Μὴ λησμονῆτε, κυρία μου, ὅτι ἐγὼ εἰμαι σοβαρὸς ἄνθρωπος.

— Οὐχὶ ὅμως ὅταν ὁμιλῆτε μαζί μου.

— Δὲν ἐννοῶ τί θέλετε νὰ εἴπετε.

— Πῶς μ' εὐρίσκετε ἀπόψε;

— Μ' ἐθαμβώσατε.

— Τοῦτο εἶναι πολὺ. Γνωρίζω ὅτι δὲν εἰμαι ὥραία.

— Δὲν σᾶς λέγω ὅτι εἴσθε ὥραία, ἀλλὰ χαριεστάτη.

— Τοῦτο τὸ δέχομαι, διότι τὸ πιστεύω καὶ ἐγώ.

Ἀληθῶς ὥραία εἶναι ἡ χήρα τοῦ Μαλαβάρ.

— Ναί· ἀλλ' ἤθελον νὰ τὴν ἶδω ἐπὶ τῆς πυρᾶς.

— Διὰ νὰ καῖτε καὶ σεῖς μαζί της.

— Τὸ ἐμαντεύσατε.

— Πότε ἀναχωρεῖτε;

— Τὴν ἐρχομένην ἐβδομάδα, πιστεύω.

— Θὰ ἔλθετε νὰ μεῖ ἰδῆτε εἰς Παρίσιους;

— Ἄν μεῖ διδτε τὴν ἄδειαν.

— Ὅχι, δὲν σᾶς τὴν δίδω.

— Καὶ διατὶ, ἂν ἀγαπᾶτε;

— Κατὰ πρῶτον λόγον, διότι δὲν πιστεύω νὰ ἐπιστρέψω εἰς Παρίσιους.

— Ὁ λόγος οὗτος μοὶ φαίνεται εὐπρόσωπος. Καὶ ποῦ σκοπεύετε νὰ ὑπάγετε, κυρία μου;

— Δὲν ἤξεύρω. Θέλετε νὰ ἐπιχειρήσωμεν περιόδειαν πεζοί, ἡμεῖς οἱ δύο;

— Μετὰ χαρᾶς. Πότε φεύγομεν;

Καὶ τὰ λοιπά. Περιττὸν νομίζω νὰ σοι παραθέσω κατὰ λέξιν δεκάδα ὁμοίων διαλόγων, τῶν ὁποίων τὴν εὐκαιρίαν ἐπέδωξεν ἡ κυρία Πάλμα εἰς διάστημα τεσσάρων ἡμερῶν, ἐπιθυμοῦσα προφανῶς νὰ καταστήσῃ τὴν συνεννόησιν ἡμῶν ἐτι μᾶλλον ἐγκάρδιον,

ἐνῶ ἐγὼ ἡγωνιζόμην μετ' ἑσῆς ἐπιμονῆς, ὅπως αἱ συνδιαλέξεις ἡμῶν περιορίζωνται πάντοτε ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς συνήθους καὶ τετριμμένης κοινωνικῆς χαριτολογίας. Ἡ μικρὰ κόμησσα ἐνόει τοῦτο καὶ ὅτε μὲν ἐγέλα, ὅτε δὲ μοὶ παρετήρει μετὰ τινος δυσηρεστημένης ἐκπλήξεως ὅτι, ἐφ' ὅσον ἐκείνη ἐγένετο σοβαρωτέρα, τόσον ἐφαινόμην ἐγὼ ἐπιπόλαιος.

Πάντα ταῦτα δύσκολον ἦτο νὰ διαφύγῃσι τὴν προσοχὴν τοῦ ζηλοτύπου καὶ κηκοβούλου κοινοῦ, τὸ ὅποιον κατεσκόπευε καὶ τὰ ἐλάχιστα διαθήματα τῆς κυρίας Πάλμα, ἥτις ἄλλως οὐδὲ κόκκον ἔχει ὑποκρίσεως. Παρατηροῦσα ἐνίοτε τὴν πληξίν καὶ στενοχωρίαν, ἣν μ' ἐπροξένουν τὰ ἐφ' ἡμῶν προσηλούμενα περίεργα βλέμματα. — «Σᾶς ἐκθέτω, μοὶ ἔλγε· τώρα φεύγω». Ἐγὼ δὲ καίτοι ζωηρῶς διαμαρτυρούμενος οὐδεμίαν κατέβαλλα πραγματικὴν προσπάθειαν, ὅπως τὴν κρατήσω· διότι εἰλικρινῶς καὶ ἄνευ ὑστεροβουλίας ἐπεθύμουν ν' ἀπομακρύνω τὴν κυρίαν Πάλμα, ἐφ' ὅσον ἦτο τοῦτο δυνατόν χωρὶς νὰ τὴν προσβάλω. Ἀναγκάζομαι δὲ μάλιστα καὶ νὰ προσθέσω, ὅτι πολλάκις ἐβιάσθην νὰ ἐπικαλεσθῶ εἰς βοήθειάν μου ὅσῃν εἶχα φρόνησιν καὶ σταθερότητα, ὅπως καταστείλω τὸ συμπαθὲς αἰσθημα τὸ ὅποιον διήγειρεν ἐν ἐμοὶ ἡ ἐρασμιότης, ἡ χάρις καὶ ἡ εὐπροσηγορία τῆς χαριτοδρύτου ταύτης γυναικός.

Ἄλλ' ἔρχομαι ἤδη εἰς τὴν σκηνήν, ἥτις ἐπέθεσε τέλος εἰς τὸν ἐπίπονον τοῦτον καὶ μάταιον δυστυχῶς ἀγῶνα. Ὁ μαρκήσιος Μαλουὲ πρὸς ἀποχαιρετισμὸν τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, τῆς ὁποίας ὁ σύζυγος μετέβαινε εἰς τὴν διπλωματικὴν θέσιν του, εἶχε προσκαλέσει εἰς μεγαλοπρεπεῖ ἡχορὸν τοὺς ἐπισημοτέρους κατοίκους ὅλης σχεδὸν τῆς ἐπαρχίας. Περὶ τὴν δεκάτην ὥραν τὸ πλῆθος κατέκλυζε τὰς ἀπερράντους ἰσογείους αἰθούσας τοῦ πύργου καταστραπτούσας τὴν ὄρασιν ἐκ τῶν φώτων, τῶν ἀνθέων, τῶν γυνυῶν ὥμων καὶ τῶν ποικίλων ἐσθήτων. Ἐνῶ ἡγωνιζόμην ν' ἀνοίξω δίοδον πρὸς τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ, εἶδον ἀντικρὺ μου τὴν κυρίαν Μαλουέ, ἥτις μακρυνθεῖσα ὀλίγον τοῦ πλήθους:

— Λοιπόν, μοὶ εἶπεν, ἀγαπητέ μου κύριε, ἐστράβωσαν πάλιν τὰ πράγματα;

— Πῶς, εἶπον, τί συνέβη πάλιν;

— Δὲν ἤξεύρω· ἀλλὰ προσέχετε· ὁσφραίνομαι τρικυμίαν. Ἡ ἐμπιστοσύνη μου εἰς τὴν εὐθύτητά σας εἶναι μοναδικὴ καὶ ἀπεριόριστος. Πιστεύω ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ τὴν διαψεύσετε. Δὲν ἔχω δίκαιον;

Ἡ φωνὴ τῆς καλῆς μαρκησίας ἦτο συγκινημένη καὶ τὸ βλέμμα της ὑγρὸν.

— Κυρία μου, ἐσπεύσα ν' ἀπαντήσω, θέλω φανῇ ἄξιος τῆς ἐμπιστοσύνης ταύτης. Ἀλλὰ κάλλιον ἦτο ἂν μ' ἀφίνετε ν' ἀναχωρήσω πρὸ ὀκτὼ ἡμερῶν!

— Καὶ πῶς ἦτό ποτε δυνατόν νὰ προῖδω ὅ,τι συμβαίνει σήμερον... Σιωπὴ!

Στραφεὶς τότε εἶδα τὴν κυρίαν Πάλμα ἐξερχομένην τῆς αἰθούσης καὶ σχίζουσιν ὡς θριαμβευτὴς τὰς τάξεις ὑποκλινούσας πλήθους, θαυμάζοντος τὴν ὄντως ἔξοχον κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην κομψότητα αὐτῆς καὶ χάριν. Πρώτην τότε φορὰν ἐφάνη καὶ εἰς ἐμὲ ἡ κυρία Πάλμα πράγματι ὥραία, ἔνεκα ἴσως

τῆς ἀσυνήθους ἐξάψεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἡ φυσιολογία τῆς ὑφίστατο ἀκτινοβολοῦν τινὰ μεταμόρφωσιν.

— Πῶς μ' εὐρίσκετε ἀπόψε; Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην τῆς μικρᾶς Κομήστρας ἀπεκρίθη διὰ ψιθυρισμοῦ ἐκφράζοντος ἀνεπιφύλακτον ἐπιδοκιμασίαν, ἥτις ἄλλως ἦτο εὐανάγνωστος ἐπὶ τοῦ προσώπου μου.

— Σὰς ἐζήτουν, ἐξηκολούθησεν, ὅπως σὰς δείξω τὸ ἀνθοκομείον, τὸ ὁποῖον ὑπὸ τὰ φῶτα εἶναι ὄντως μαγευτικόν. Ἐλθετε!

Ταῦτα λέγουσα ἔλαβε τὸν βραχίονά μου καὶ διηκολούθησεν πρὸς τὸν ὑλοσκοπεῖν ἀνθῶνα, ὅστις ἦν οἰγαστο εἰς τὴν ἀντικεῖ ἀκρὰν τῆς αἰθούσης, παρατείνων μέχρι τοῦ δάσους διὰ λαβυρίνθων ἀειπρασίμων φυτῶν καὶ εὐωδιστάτων ἀνθέων τὴν λαμπρότητα τοῦ χοροῦ. Ἐνῶ ἰστάμεθα θαυμάζοντες τὰς κρυσταλλίνους λυχνίας, αἵτινες ἔστιλβον ἐν μέσῳ τῆς βλαστήσεως τῶν τροπικῶν, ὡς ἀστερισμοὶ ἄλλου ἡμισφαιρίου, προσήλθον διάφοροι χορευταὶ ζητοῦντες τὴν τιμὴν νὰ στροβιλίσωσι μετὰ τῆς κυρίας Πάλμα. Αὕτη ὁμως ἀπέπεμψε πάντας, καίτοι συνήνωσα μετὰ πολλῆς αὐταπαρνήσεως τὰς παρακλήσεις μου εἰς τὰς ἰδικὰς τῶν. [Ἐπεταὶ συνέχεια]

ΤΟ ΔΗΛΗΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΟΜΑΤΟΣ

Ὅτι τὸ ἀνθρώπινον σιάλον εἶνε δηλητηριον ἀναφέρεται τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Πλινίου, ὅστις ἴσως τὸ παρέλαβεν ἐκ παραδόσεως τινος ἢ καὶ ἐξ ἑλληνος συγγραφέως. Καὶ κοινῶς δὲ πιστεύεται τοῦτο εἰς τινὰς χώρας τῆς Ἑλλάδος. Σκοπὸς τῶν ἐπομένων γραμμῶν εἶνε ἡ ἔρευνα κατὰ πόσον ἡ γνώμη αὕτη εἶνε ἀληθής.

Εἶνε πασίγνωστον ὅτι τὸ σιάλον ζῶων τινῶν πασχόντων ὠρισμένας ἀσθενείας ἔχει δηλητηριώδεις ἰδιότητας π. χ. τῶν κυνῶν, ὅταν πάσχουν λύσσαν. Ἐπίσης τὸ δῆγμα ζῶων ἐξωργισμένων θεωρεῖται ἐπικινδυνώτερον τῶν μὴ τοιούτων. Ὁ γεραιὸς περιγηγητὴς Berkenmeyer ἀναφέρει ὅτι ἐν Κρήτῃ ὑπάρχουσι γυναικες τῶν ὁποίων τὸ δῆγμα εἶνε τόσο ἐπιβλαβὲς ὅσῳ τὸ τῶν λυσσώντων κυνῶν καὶ ὅτι οἱ δακνόμενοι θνήσκουσιν.

Ἐκ τῶν νεωτέρων ἐρευνῶν γνωρίζομεν σήμερον ὅτι τὰ τραύματα χειροτερεύουσιν ὅταν ἔλθωσιν εἰς ἐπαρὴν μετὰ σπερμάτων σφηγίνων, τὰ ὁποῖα ἀναπτύσσονται ἐπ' αὐτῶν περαιτέρω. Ἐπὶ τῶν τραυμάτων δὲ τούτων ἀνευρέθησαν καὶ οἱ βάκκιλοι, ἥτοι τὰ βακτηρίδια, τῶν ὁποίων καὶ ἐλάχιστα μόνον ἐξαρκοῦσιν ὅπως ἐπιφέρωσι τὸν θάνατον εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅπως π. χ. οἱ βάκκιλοι τοῦ τετανίου. Ἡ ἐπαρὴ ἐπὶ τοῦ τραύματος ἀκαθάρτων ἀντικειμένων ἐπιφέρει πύσιν κακοήθη. Εἰς τοῦτο δὲ συνίσταται καὶ ὁ θρίαμβος τῆς νεωτέρης χειρουργικῆς, εἰς τὴν μετὰ προσοχῆς καὶ μεγάλῃς φροντίδος ἀπομάκρυνσιν καὶ καταστροφὴν τῶν σπερμάτων τῆς σήψεως. Ἐκ τούτου δὲ εἶνε λίαν πιθανόν ὅτι τραύμα προσελθὸν ἐκ δῆγματος λαμβάνει κακοήθη χαρακτῆρα οὐχὶ διότι τὸ σιάλον ἦτο δηλητηριώδες ἀλλὰ διότι μετ' αὐτοῦ ἦλθον εἰς ἐπαρὴν βακτηρίδια. Ἐνίοτε μεγάλα ἐκ δῆγματος τραύματα ἐνοῦνται πάραυτα ἐνῶ ἄλλοτε μικραὶ τρώσεις διατρέχουσιν ἐπικινδύνως. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ διακρίνωμεν πάντοτε, ἂν ἡ χειροτέρευσις τραύματος τινος προέρχεται ἐξ αὐτοῦ τοῦ δῆγματος ἐπὶ τοῦ ὁποίου παρεσιέδυσαν σπέρματα σφηγίνα, ἢ ἂν ὄντως τὸ σιάλον ἦτο δηλητηριώδες.

Ἐὰν μετὰ τὸ τραῦμα ἐπέλθῃ ἰσχυρὰ αἱμορραγία

συμπαράσφει, ὅταν αἱ περιστάσεις εἶνε εὐνοϊκαί, καὶ τὸν παρεσιέδυσαντα ἴδω. Ἐνεκὰ τούτου ὑπάρχει καὶ παρὰ τῷ λαῷ ἡ συνήθεια ν' ἀφίνεται τὸ τραῦμα νὰ τρέξῃ. Εἰς ἄλλας περιστάσεις ὑποβοηθοῦμεν τὴν ῥοὴν ταύτην διανοίγοντες τὸ τραῦμα διὰ τοῦ μαχαίριου, ἐὰν μετὰ ὑποπτον δῆγμα δὲν ἔρρευσεν πολὺ αἷμα. Πρὸ τινῶν ἐτῶν θηριοδαμαστής τις ἐν Βερολίῳ ἐδήχθη ὑπὸ τίγρει εἰς τὸν βραχίονα. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἔρρευσεν ποσὼς αἷμα ἀπὸ τοῦ τραύματος, διότι οἱ ὀδόντες εἰσέδυσαν ἐντὸς τῶν μυῶν χωρὶς νὰ σχίσωσι τὸ δέρμα ἐπροτάθη εἰς αὐτὸν νὰ διανοιχθῇ τὸ τραῦμα διὰ μαχαίριου· ἀλλ' οὗτος ἀπέκρουσε τοῦτο μειδιῶν. Ἐν τούτοις ἡ κατάστασις αὐτοῦ μετ' ὀλίγον ἐδεινώθη, οὕτω δὲ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀπέθανεν ἐκ δηλητηρίασεως τοῦ αἵματος. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην εἶνε εἰς ἡμᾶς ἀδιάφορον ἂν τὸ σιάλον ἦτο δηλητηριώδες καὶ θανατηφόρον ἢ ἂν ἐπὶ τῶν ὀδόντων τοῦ θηρίου εὐρίσκοντο προσκεκολλημένα σφηγίνα σπέρματα προερχόμενα ἐκ τοῦ παλαιοῦ κρέατος διὰ τοῦ ὁποίου ἐτρέφετο. Πιθανὸν νὰ συνήργησαν καὶ τὰ δύο αἴτια. Πρὸς ἐξηγήσιν δὲ τίνι τρόπῳ σιάλον καὶ σφηγίνα σπέρματα συνηγωνιμένα δρῶσιν ἐντονώτερον ἀνάγκη νὰ ἐξετάσωμεν πρῶτον τίνι σημασίαν ἔχει τὸ σιάλον εἰς τὰς ζωϊκὰς λειτουργίας.

Τροφαὶ ἐρχόμεναι εἰς συνάφειαν μετὰ τοῦ σιάλου ἀποσυντίθενται, ἀδιάλυτοι ἐνώσεις μεταβάλλονται εἰς διαλυτάς, τὸ ἄμυλον μεταβάλλεται εἰς δεξτρίνην ἢ σάκχαρον. Εἰς τὰς ὑπὸ τῶν ὀδόντων λοιπὸν μασσωμένους προστίθεται ἐντὸς τοῦ στόματος οὐσία, ἥτις ὀα προκαλέσῃ τὴν χημικὴν ἀποσύνθεσιν, τὸ σιάλον. Ἐπομένως ὅλα αἱ οὐσίαι αἵτινες ἀποσυντίθενται παρέχουσιν ἔδαφος καλλιεργήσιμον εἰς πληθὺς μικροτάτων, μικροσκοπικῶν ὄντων, οἷα εἶνε τὰ βακτηρίδια, οἱ βάκκιλοι καὶ ἐν γένει ὅσα ὄντα ὀνομάζομεν σφηγίνα σπέρματα. Ταῦτα κατὰ τὴν ζωὴν αὐτῶν ἐκκρίνουσιν οὐσίας αἵτινες δρῶσιν ἐπὶ τῶν πέριξ ἀποσυνθετικῶς καταστρέφουσιν καὶ θανατοῦσιν αὐτάς, ἥτοι προκαλοῦσι τὴν σήψιν καὶ τὴν ἀποσύνθεσιν οὐσιῶν ὀργανικῶν μὴ ἐχουσῶν πλέον τὴν ἐκ τῆς ζωῆς ἀντοχήν.

Ἐὰν μετὰ τοῦ δῆγματος εἰσέλθῃ καὶ σιάλον εἰς τὸ τραῦμα, τὸ ρέον αἷμα ἀποπλύνει αὐτὸ καὶ οὕτω ἐμποδίζει τὴν δηλητηριώδη δρασίν. Ἐὰν ὁμως δὲν αἱμορραγήσῃ τὸ τραῦμα, τότε ἐντὸς αὐτοῦ ἐμβολιάσθη σιάλον μετ' αὐτοῦ δὲ καὶ ὅσα βακτηρίδια περιείχοντο ἐντὸς τοῦ σιάλου. Ἐνῶ δὲ τὸ σιάλον διαλύει τὰς εἰς αὐτὸ τυχόν διαλυτάς οὐσίας, τὰ βακτηρίδια εὐρίσκουσι παρὰ τῶν δι' αὐτὰ ἔδαφος, καὶ ὡς φυτὰ, διότι τὰ μικροτάτα ταῦτα ὄντα εἶνε φυτὰ, ἀναπτύσσονται διαφιλοῦ καὶ ἀφθόνως. Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται διὰ τὰ ἐκ δῆγματος τραύματα εἰς τινὰς περιπτώσεις εἶνε τρομερά.

Ἡ πεπτικὴ δύναμις τοῦ σιάλου δρᾷ κυρίως εἰς οὐσίας αἵτινες ἔχασαν τὴν ἀντοχὴν τῆς ζωῆς, ἥτοι εἰς οὐσίας νεκράς. Ἐὰν λοιπὸν τὸ σιάλον ζῶον τινὸς ἔχει δηλητηρίου ἰδιότητος αὐτὰ εἶνε πρόξενoi ὠφελείας εἰς τοῦτο. Οὕτω τὸ σιάλον ζῶον τὰ ὁποῖα καταπίνουσιν τὴν τροφὴν ἀμάσσητον εἶνε πάντοτε πεπτικοτάτων ἢ δηλητηριωδέστατον. Τὸ σιάλον τῶν ὄρεων π. χ. κατ' οὐδὲν ὑστερεῖ τῶν ἰδιοτήτων τοῦ πεπτικοῦ ὕγρου. Οἱ ὄρεαι ἀλείφουσι διὰ σιάλου τὴν λείαν των πρὶν ἢ καταπίωσιν αὐτὴν ἀμάσσητον διὰ τοῦ φάρυγγος, καὶ ἐπομένως ἡ τροφὴ αὐτῶν ἀποσυντίθεται εὐκόλως.

Ὁ ἴσος τῶν ὄρεων ἀποκρίνεται ὑπὸ ἀδένων ὁμοίων πρὸς τοὺς σιαλογόνους· συνεπῶς ἦτο πολὺ φυσικὸν ὅτι ἐγένοντο παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς δράσεως τῶν δύο τούτων ὕγρων. Ὁ Γάλλος φυσιοδίης Γωτιὲ συνεπύκνωσε δι' ἐξατμίσεως σιάλον καθ' ὅλους τοὺς κανόνους τῆς ἐπιστήμης καθαρὸν ἐξ ἄλλων μιγμάτων ἀπὸ τοῦ